

GÁCSI ANETT ERZSÉBET

Egy alkotmánybíróági határozat [8/2013. (III. 1.)] margójára, avagy a jogellenesen megszerzett bizonyítékokról

„A civilizált nemzetek alkotmányos kultúrájának minőségét leginkább az mutatja, hogy milyen alkotmányos garanciákat tartalmaznak a büntető hatalmuk érvényesítését megelőző eljárásaik során.”¹

A büntető eljárásjogi bizonyításnak az egyik legérzékenyebb területe a *jogellenesen* (tiltott módon) megszerzett *bizonyítási eszközök* és az azokból származó *bizonyítékok* felhasználhatóságának kérdése. A jogellenesen megszerzett bizonyítékok esetén ugyanis kettős érdek ütközik egymással. Amíg a mérleg egyik serpenyőjében a terhelt büntetőjogi felelősségre vonásának követelménye áll, – amely érdek azt diktálja, hogy a büntetőjogi felelősség megállapítására alkalmas (adott esetben perdöntő jelentőségű) bizonyítékok ne kerüljenek kizárára csupán azért, mert valamely előírás megszegésével szerezték meg azokat,² – addig a mérleg másik oldalán álló érdek a büntetőeljárásbeli törvényesség betartásához, a büntetőeljárásban résztvevők jogainak biztosításához kapcsolódik.³

A jubiláns előtt tisztelgő tanulmány a büntető eljárásjogi bizonyítás egyik „örökzöld” témáját, a jogellenesen megszerzett bizonyítékok kérdéskörét vizsgálja.⁴ Ennek keretében az első részben a jogellenesen megszerzett bizonyítékok elvi alapjait, az ún. jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzulájának szabályait foglalja össze, a második részben pedig a jelzett generálklauzulát (kiemelten annak utolsó fordulatát: az „eljárásban résztvevők jogainak lényeges korlátozásával megszerzett bizonyíték” fogalmát) értelmezi a 8/2013. (III. 1.) AB határozat alapján.⁵

¹ *Olmstead v. United States* ügy, 277 U.S. 438 (1928)

² KIS LÁSZLÓ: A jogellenesen beszerzett bizonyítási eszközök sorsa néhány külföldi állam és hazánk büntetőeljárásában, in: SZABÓ KRISZTIÁN (szerk.): *Az új büntetőeljárás törvény első éve*, Debrecen, 2005. 57. p.

³ GÁCSI ANETT ERZSÉBET: A jogellenesen megszerzett bizonyítékok értékelése az Amerikai Egyesült Államok büntetőeljárás jogában: az ún. *Exclusionary rule* (kizárási szabály) klauzula, *FORVM* Szege, 2014. 5. p.

⁴ Cséka Ervin szerint a bizonyítási tilalmak (más néven: a jogellenesen megszerzett bizonyítékok) a büntetőeljárás egyik örökzöld témája közé tartoznak. L.: CSÉKA ERVIN: „Örökzöld” kérdések a büntető bizonyításban, in: FARKAS ÁKOS – OÖRGÉNYI ILONA – OÉVAI MIKLÓS (szerk.): *Ünnepi Tanulmányok Horváth Tibor 70. születésnapjára*, Miskolc, 1997. 171-190. p.

⁵ 8/2013. (III. 1.) AB hat., ABH 2013, 391.; A jelzett határozatot a tisztességes eljáráshoz való jog kontextusából részletesen elemzi: SÜLYOK TAMÁS – MÜLYOK MÁRTON: *The Path to the Waterhole: The Right to Defence as a Fundamental Element of the Fair Trial Principle – A Comparative Analysis of Islamic and European Constitutional Thought*, in: BADÓ ATTILA (ed.): *Fair Trial and Judicial Independence. Hungarian Perspectives*, Berlin, Heidelberg, New York, 2014. 246-247. p.

1. A jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzulája (Be. 78. § (4) bekezdés)

A büntetőeljárásokban a bizonyítás törvényessége a szabad bizonyítás elvének kontrollja. Ezt a kontrollt (vagy más megfogalmazásban korlátot) a hatályos magyar büntetőeljárás törvény [A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.)] egyfelől az általános elvi szabályok formájában határozza meg [vö. Be. 77. § (1)-(2) bek.], másfelől pedig – a bizonyítékok értékelésének szabályai között elhelyezve – a jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzulájaként jelenít meg [vö. Be. 78. § (4) bek.]⁶

A klauzula szerint, *nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközökből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy nyomozó hatóság bűncselekmény útján (I. fordulat), más tiltott módon (II. fordulat) vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával (III. fordulat) szerzett meg.*⁷

1.1. Bűncselekmény útján történő bizonyítékszerzés

A három törvényi fordulat közül az I. fordulat (*bűncselekmény útján történő bizonyítékszerzés*) szorul a legkevesebb magyarázatra. Bűncselekmény alatt ugyanis valamely, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) különös részében foglalt tényállást kell érteni.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy korlátozott a számításba jöhető bűncselekmények köre, hiszen figyelemmel kell lenni arra, hogy a bűncselekményt kizárólag hivatalos személy (bíróság, ügyész, nyomozó hatóság tagja) követheti el.⁸ Így e körbe tartozik mindenekelőtt a kényszervallatás (Btk. 303. §), amely közvetlenül a vallomás – közülük is elsődlegesen a terhelti vallomás – mint bizonyítási eszköz törvényellenes módon történő megszerzésére irányul. Más hivatali bűncselekmények, így a hivatali visszaélés (Btk. 305. §); bántalmazás hivatalos eljárásban (Btk. 301. §); jogosulatlan titkos információgyűjtés vagy adatszerzés (Btk. 307. §); jogellenes fogva tartás (Btk. 304. §), akkor tartozhatnak ebbe a körbe, ha kimutatható, hogy adott ügyben a hatóság e bűncselekmény útján, közvetlenül szerzett meg valamilyen bizonyítási eszközt. A jelzett I. fordulat megvalósulása szempontjából releváns lehet még a hivatalos személy által elkövetett bűnpártolás [Btk. 282. § (3) bek. d) pont], a hiva-

⁶ GÁCSI ANETT ERZSÉBET: A bizonyítás törvényessége, in: FANTOLY ZSANETT – AÁCSI ANETT ERZSÉBET: Eljárási büntetőjog. Statikus rész. Szeged, 2013. 216. p.

⁷ Be. 78. § (4) bekezdés

⁸ GÁCSI ANETT ERZSÉBET: Bizonyítási tilalmak a magyar büntetőeljárásban: a törvénytől (jogellenes) bizonyítékok kizárása, in: JUHÁSZ ZSUZSANNA – NAGY FERENC – FANTOLY ZSANETT (szerk.): Sapiienti Sat. Ünnepi Kötet Dr. Cséka Ervin Professzor 90. születésnapjára, Szeged, 2012.

talos személy által elkövetett okirat-hamisítás (Btk. 343. §), vagy a vesztegetés (Btk. 294. §).⁹

1.2. Más tiltott módon történő bizonyítékszerzés

A II. fordulat (*más tiltott módon történő bizonyítékszerzés*) értelmezésének és joggyakorlati alkalmazásának nehézségét az okozza, hogy a jogalkotó nem határozta meg a „más tiltott mód” fogalmát.¹⁰ Ezt a csorbát a büntetőeljárás tudománya és a joggyakorlat együttesen igyekszik kiküszöbölni, így a tudomány alapján „más tiltott mód” alatt az olyan bizonyítás törvényességét kétségessé tevő eljárási szabálysértést, esetleg utasítás, szabályzat megszegését, megsértését kell érteni, amely önmagában még bűncselekmény megállapítására nem ad alkalmat.¹¹

Mindezek alapján, más tiltott módon történő megszerzésnek minősül elsősorban az egyes bizonyítási eszközökhöz kapcsolódó külön (speciális) tilalmak megsértése. A Be. rendelkezéseit sorba véve: a tanúvallomásnál [Be. 82. § (2) bek.; 84. §; 85. § (3) bek.], a szakvéleménynél [Be. 103. § (5) bek.; 108. § (8) bek.], a terhelt vallomásánál [Be. 117. § (2) bek.], valamint közvetetten a házkutatás [Be. 149. § (8) bek.], a lefoglalás [Be. 153. § (2) bek.], illetve a titkos információgyűjtés és adatszerzés [Be. 206. § (6) bek.] szabályainál jelennek meg.

Másodsorban pedig e fordulat alá sorolhatóak az olyan eljárások, amelyek a kihallgatott személy tudatának befolyásolásával járnak. E körbe tartozik a fizikai tettelegességet el nem érő, de azt megközelítő, vagy azzal egyenértékű kínzás jellegű fárasztás (pl. éjszakai kihallgatások, a dohányzás lehetőségének tartós megvonása, éheztetés, alvásmegvonás stb.), a beugratás, az előnyök alaptalan ígéretése, továbbá minden olyan pszichikai jellegű befolyásolás, amely a kihallgatott személyt akarata ellenére vagy akaratával ellentétes magatartás megtertelére befolyásolja.¹²

1.3. Az eljárásban résztvevők jogainak lényeges korlátozásával történő bizonyítékszerzés

A Be. 78. § (4) bekezdés III. fordulata alapján „*nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközökből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész, vagy a nyomozó*

⁹ GÁCSI ANETT ERZSÉBET: *Unlawfully Obtained Evidence in the Hungarian Criminal Procedure*, in: KRISZTINA KARSAI – RSOLT SZOMORA (ed.): *Bosphorus Seminar: Papers of a Bilingual Seminar on Comparative Criminal Law. Beiträge eines zweisprachigen Seminars über Strafrechtsvergleichung*, Szeged, 2015, 32. p.

¹⁰ GÁCSI 2012, 175. p.

¹¹ BÁNÁTI JÁNOS et al.: *Büntető eljárásjog*, Budapest, 2009. 110. p.

¹² GÁCSI 2012, 176-180. p.

hatóság [...] a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg”. Tekintettel arra, hogy a tanulmány alapjául szolgáló AB határozatban a jelzett három fordulat közül a III. fordulat jelenik meg, azt a továbbiakban részletesen elemezzük. Így megvizsgáljuk egyfelől azt, hogy a törvény miért a „résztvevők” kifejezést használja; másfelől pedig azt, hogy mi minősül „lényeges korlátozásnak”.

1.3.1. A Be. 78. § (4) bekezdés III. fordulat alanyi oldala: az „eljárási résztvevők” kifejezés értelmezése

A Be. 78. § (4) bekezdés III. fordulata „*eljárási résztvevők jogait*” helyezi védelem alá. A többes szám használatával a jogalkotó nyilván azt kívánta kifejezésre juttatni, hogy a III. fordulattal nem csak a terheltet – mint a büntetőeljárás alakulásában leginkább érintett személyt – helyezi védelem alá, hanem mindenki mást, aki a Be. Értelmében, eljárási résztvevőnek minősül.¹³

Nem tűnik azonban célszerűnek a többes szám használata, hiszen a nyelvtani értelmezés alapján legalább két résztvevő eljárási jogának kellene csorbulnia ahhoz, hogy a III. fordulatot alkalmazni lehessen. Megállapítható, hogy a bírói gyakorlat sem követi szorosan a nyelvtani értelmezés szabályát, hiszen már egyetlen eljárási résztvevő eljárási jogának lényeges korlátozása is bizonyíték kizárását eredményezheti.¹⁴

Álláspontunk szerint mindezek alapján célravezetőbb lenne a törvényi megfogalmazást megváltoztatni úgy, hogy „[...] *valamely résztvevő eljárási jogának lényeges korlátozásával*” megszerzett bizonyíték nem értékelhető bizonyítékként.

1.3.2. A Be. 78. § (4) bekezdés III. fordulat tárgyi oldala: az eljárási jogok „lényeges korlátozásának” értelmezése

A Be. az egyes résztvevőkre vonatkozó szabályoknál meghatározza a résztvevők eljárási jogait, azzal viszont adós marad, hogy mi minősül „lényeges korlátozásnak”, azt a bíróság mérlegelésére bízza. (Megjegyezzük, Lőrinczy György már 1998-ban, a Be. tervezet során „gumi fogalomként” tekintett a „lényeges korlátozásra”, álláspontja szerint igen nehéz lesz a jogalkalmazóknak e kérdésben egységes gyakorlatot kialakítani.¹⁵)

¹³ Az eljárásban résztvevő személyeken a Be. V. fejezetében felsoroltakat (terhelt, védő, sértett, magánvádló, pótmagánvádló, magánfél, egyéb érdekeltek, képviselők, segítők), valamint a tanút és a szakértőt kell érteni. Király Tibor a bírósági szakban az ügyészt – mint a vád képviselőjét – is a résztvevőkhöz sorolja. KIRÁLY TIBOR: Büntetőeljárás jog, Budapest, 2008. 260. p.

¹⁴ A Debreceni Ítéltábla a Bf.II.478/2009/8. számú döntésében például „a terhelt – mint eljárási résztvevő – vallomását azon az alapon zárta ki a bizonyítékok köréből a bíróság, hogy a terhelt első (nyomozati szakban tett) vallomását közepesen ittas fokban tette meg”. (forrás: www.birosag.hu) Ezzel pedig a terhelt eljárási joga lényeges korlátozás alá esett.

Ezzel kapcsolatban kiindulópontnak kell tekinteni azt, hogy a III. fordulat alkalmazása szempontjából egyrészt e körbe tartozik az olyan eljárási jogok megsértése, amelyekhez a Be. nem fűz külön érvénytelenségi következményt (pl. nem biztosítják a terheltnek, hogy vallomását összefüggően előadhassa); másrészt e körbe tartozhat a Be.-ben szabályként elő nem írt, az általános tapasztalaton alapuló felvetés, amely szerint pl. az ittas vagy bódult állapotban történő kihallgatás azért valósítja meg a III. fordulatot, mert a kihallgatott ilyen állapotban csak korlátozottan tud helyes vallomást tenni.¹⁶ Mindezek alapján, a bíróság akkor értékelheti lényegesnek az eljárási szabálysértést, ha az a résztvevő valamely eljárási jogosítványát érdemben érinti, és amely a hatóság meggyőződését – a bizonyíték hitelt érdemlőségét illetően – megingatja.

1.4. A Be. 78. § (4) bekezdés II. és III. fordulatainak elhatárolási nehézsége

Mielőtt rátérnénk a 8/2013. (III. 1.) AB határozat vizsgálatára, szükségesnek tartjuk kiemelni, hogy a joggyakorlatban sokszor *összemosódik* a „más tiltott módon” és a „résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozása” fordulatok értelmezése.¹⁷ Mindez abból ered, hogy a „más tiltott módon” történő bizonyítási eszköz megszerzése, gyakorlatilag mindig „az eljárásban résztvevők jogainak lényeges korlátozásával” jár,¹⁸ amely utóbbi akkor tehet szert önálló jelentőségre, ha a beszerzett bizonyíték önmagában ugyan nem törvénysértő, de az eljárás résztvevőjére sérelmes, mert nem (vagy nem megfelelően) gyakorolhatta az őt megillető jogokat.

Mindez azonban nem azt jelenti, hogy nem lehetne, illetve nem kellene különbséget tenni a Be. 78. § (4) bekezdés II. és III. fordulata között. A megkülönböztetés már csak azért is fontos, mert a II. fordulat – hasonlóan egyébként a jelzett törvényhely I. fordulata is – felmerülése esetén, a törvényi tilalomnak megfelelően nem használható fel az így szerzett bizonyíték, azt még objektív valódisága esetén is figyelmen kívül kell hagyni.¹⁹ Az I. és a II. fordulat tehát az értékelés szempontjából *abszolúte kizárt bizonyítéknak* minősül.²⁰ Ezzel szemben, a III. fordulat az értékelés szempontjából *relatív kizárt bizonyítéknak* tekintendő, azaz a fennállása esetén is a bizonyítékokat értékelő hatóság

¹⁵ LŐRINCZY GYÖRGY: Gondolatok a bizonyítási eljárás törvényességéről a büntető eljárásban, *Acta Jur. et Pol. Szeged, Tomus LIII. (1998) Fasc. 1-25., 223. p.*

¹⁶ CSÉKA et al.: *A büntetőeljárás jog alapvonalai I*, Szeged, 2006. 227-228. p.

¹⁷ GÁCSI 2012, 174. p.

¹⁸ KIRÁLY 2008, 260. p.

¹⁹ VARGA ZOLTÁN: *A bizonyítékok értékelése*, in: JAKUCS TAMÁS (szerk.): *A büntetőeljárás törvény magyarázata. 1. kötet*, Budapest, 2003. 155. p.

²⁰ CSÉKA et al. 2006, 226-227. p.

mérlegelésétől függ, hogy a résztvevő eljárási jogának korlátozását lényegesen tekinti vagy sem.²¹

A továbbiakban a fogva lévő terhelt (hatékony) védelemhez való jogának csorbulását – mint a Be. 78. § (4) bekezdés III. fordulata alkalmazásának egyik gyakorlati okát – a 8/2013. (III. 1.) AB határozaton keresztül mutatjuk be.

2. 8/2013. (III. 1.) AB határozat – a Be. 78. § (4) bekezdés III. fordulatának értelmezése

Az Alkotmánybíróság a 8/2013. (III.1.) határozatában a fogva lévő terheltek védelemhez való jogának értelmezésével egyúttal revízió alá vonta a Be. 78. § (4) bekezdés III. fordulatában rögzített, jogellenesen megszerzett bizonyítékok kizárásának ún. relatív fordulatát is.

Az Alkotmánybíróság ugyanis megállapította, hogy Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdéséből (védelemhez való jog) fakadó alkotmányos követelmény, hogy a Be. 48. § (1) bekezdésének alkalmazásakor, a terhelt érdekében kirendelt védőt, a terhelti kihallgatás helyéről és időpontjáról *igazolható módon* (1. feltétel), *olyan időben értesítsék* (2. feltétel), hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen az eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni, és a terhelti kihallgatáson részt venni. Ilyen értesítés elmaradása esetén, a terhelt vallomása bizonyítékként (sic!) nem értékelhető.²² Azaz, iránymutatást adott arra, hogy az ilyen (nyomozó) hatósági mulasztások, a Be. 78. § (4) bekezdés III. fordulata alapján bizonyítási eszköz / bizonyíték kizárást eredményeznek, mivel így módon a terhelt (hatékony) védelemhez való joga lényegesen csorbul.²³

2.1. Az indítvány

Az ügyben az indítványozó (terhelt) abból indult ki, hogy a büntetőeljárásokban *a védelemhez való jog megfelelő érvényesülése egyúttal a büntetőeljárás törvényességének is garanciája.*²⁴ Az indítványozóval szemben a Soproni Városi Rendőrkapitányság rendelte el a nyomozást, folytatólagosan, súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás megalapozott gyanúja miatt. Őt 2010. január 5-én 16.30-kor őrizetbe vette,

²¹ CSÉKA et al. 2006, 227-228. p.

²² 8/2013. (III. 1.) AB hat., ABH 2013, 391. Megjegyezzük, hogy a terhelt vallomása helyesen bizonyítási eszközként (és nem bizonyítékként) nem értékelhető.

²³ Előre bocsátva megjegyezzük, hogy az alkotmányjogi panaszban kifogásolt törvényszéki ítélet, valamint a városi bírósági ítélet alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság arra hivatkozással nem állapította meg, hogy nem a kifogásolt terhelti vallomás alapozta meg az elítélést, és a vallomás nem befolyásolta érdemben az alkotmányjogi panaszban kifogásolt törvényszéki ítéletet. 8/2013. (III.1.) AB hat., ABH 2013, 391, 404, [56]

²⁴ 8/2013. (III.1.) AB hat., ABH 2013, 391, 392, [4]

ezzel együtt védőt rendelt ki neki. A nyomozó hatóság a terhelt kihallgatását aznap 21.05-kor kezdte meg, azon a kirendelt védő azonban nem tudott megjelenni. A nyomozó hatóság a fentebb megjelölt feltételek (1. és 2. feltétel) egyikét sem tudta igazolni a védő kirendelésével kapcsolatban. Azaz nem volt igazolt, hogy a fogva lévő terhelt érdekében kirendelt védőt a kihallgatás tervezett időpontjáról és helyszínéről (a kihallgatást megelőzően, kellő időben) értesítette volna. Így nem teremtette meg azt a lehetőséget, hogy a kirendelt védő jelen lehessen annak a fogva levő terheltnek a kihallgatásán, akinek érdekében kirendelték.

Az indítványozó szerint a védelemhez fűződő jog, jelen bűnügyben azért sérült, mert a nyomozó hatóság a Be. 48. § (1) bekezdésében előírtakat figyelmen kívül hagyva, nem tájékoztatta a panaszos érdekében kirendelt védőt a terhelti kihallgatás időpontjáról, így a kirendelt védőnek nem is lehetett tudomása a panaszossal szemben foganatosított eljárási cselekményről. Ebből következően, a kirendelt védő nem gyakorolhatta a Be. 50. §-ában biztosított jogait (így a terhelti kihallgatáson nem jelenhetett meg, a panaszossal előzetesen nem tudta felvenni a kapcsolatot, valamint nem tudott számára felvilágosítást nyújtani a védekezés törvényes eszközeiről, illetve eljárási jogairól).²⁵ Az indítványozó az alkotmányjogi panaszában előadta azt is, hogy a bűnügyben eljáró bíróságok, a cselekmény tényállásának megállapítása során, az alapjogok megsértésével beszerzett terhelti vallomását is értékelték.²⁶

Az ügyben mind az első, mind a másodfokú bíróság vizsgálta a fenti rendőri mulasztást, majd arra a következtetésre jutottak, hogy a terhelt első kihallgatása alkalmával megszerzett vallomást bizonyítékként (ismét megjegyezzük, helyesen: bizonyítási eszközként) értékelték.²⁷ Az indítványozó szerint tehát az *alapjogok megsértésével beszerzett terhelti vallomás* felhasználása a másodfokú bíróság ítéletének alaptörvény-ellenességét eredményezi, ezért az indítványozó a törvényszéki ítélet megsemmisítését kezdeményezte.²⁸

²⁵ 8/2013. (III.1.) AB hat., ABH 2013, 391, 392-393, [4]

²⁶ 8/2013. (III. 1.) AB hat., ABH 2013, 391, 393, [5]

²⁷ Az ügyben másodfokú bíróságként eljáró Győri Törvényszék például a következő indokolást adta: „A kirendelt védő értesítésének elmaradása a terhelti kihallgatás tervezett időpontjáról nem jelenti a védekezéshez való jog lényeges korlátozását [...] ez nem olyan súlyú jogkorlátozás, amely akár a városi bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését, akár a szóban forgó terhelti vallomásnak a bizonyítékok köréből kirekesztését indokolja. A Be. [ugyanis] kifejezetten nevesíti azokat az eljárási szabálysértéseket, amelyek a vallomás bizonyítékként (sic!) történő értékelését kizárják. Ilyen jellegű eljárási szabálysértésként a jogalkotó kizárólag a Be. 117. § (2) bekezdésében foglalt, «Miranda-formulaként» ismert figyelmeztetés elmulasztását nevesíti. [...] A büntetőeljárásról szóló törvény nem fűz ilyen jellegű jogkövetkezményt ahhoz, ha a kirendelt védő értesítése a terhelti kihallgatás tervezett helyéről és időpontjáról elmarad.”. 8/2013. (III.1) AB hat., ABH 2013, 391, 392 [3]

²⁸ 8/2013. (III. 1.) AB hat., ABH 2013, 391, 393, [6]

2.2. Az indítvány befogadhatóságának tartalmi követelményeinek vizsgálata

Megjegyezzük, az Alkotmánybíróság az indítványt *kettős jogalapon nyilvánította befogadhatónak*: az indítványozó kérelmét egyszerre tekintette a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességi alapú és alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként.

Előbbit (*alaptörvény-ellenességi alap*) abból vezette le, hogy az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében rögzített védelemhez való jog sérelmére. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban kifejtette, hogy a védelemhez fűződő alkotmányos alapjogot olyan összetett jogként kezeli, amely elsősorban a büntetőeljárásban terheltként szereplő, saját eljárási jogosítványában és a védő igénybeviteléhez való jogban, másfelől magának a védőnek a jogállásában realizálódik.²⁹

Utóbbit (alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés) pedig a nyomozó hatósági mulasztások elszaporodottságában jelölte meg. A bünygi nyomozások során számos alkalommal fordul(t) elő, hogy az éjjeli órákban bünygi őrizetbe vett és kihallgatott terhelt részére, a kirendelt védőt a nyomozó hatóság telefax útján úgy értesítette/értesíti, hogy a védő nyilvánvalóan csak a következő munkanap reggeli óráiban, már a terhelti kihallgatás foganatosítását követően értesül(t) az eljárási cselekményről.³⁰ (Megjegyezzük, a 2006 és 2014 közötti időszakban az anonim határozatok tárában közzétett egyedi, érdemi döntések közül, hasonló problémakörre tíz jogesetet találtunk.³¹) Ilyen esetekben ugyanis a kirendelt védő formálisan kap értesítést a kihallgatás tervezett időpontjáról és helyszínéről, ám az értesítés ideje és módja miatt ténylegesen nincs lehetősége a kihallgatáson megjelenni, és a Be.-ben meghatározott feladatait teljesíteni.³²

²⁹ 8/2013. (III.1.) AB hat., ABH 2013, 391, 395 [20]

³⁰ Hasonló helyzet áll elő, ha a nyomozó hatóság hétvégén hallgatja ki a terheltet. 8/2013. (III.1.) AB hat., ABH 2013, 391, 395, 401 [21] és [46]

³¹ Debreceni Törvényszék 6.B.377/2007/210. sz.; Szegedi Ítéltábla Bf.II.390/2009/17. sz.; Debreceni Törvényszék 6.B.343/2009/104. sz.; Debreceni Törvényszék 22.B.721/2011/41. sz.; Debreceni Ítéltábla Bf.II.385/2011/45. sz.; Fővárosi Törvényszék 31.B.1340/2011/72. sz.; Budapest Környéki Törvényszék B.129/2012/24. sz.; Gyulai Törvényszék 14.B.359/2012/48.sz.; Budapest Környéki Törvényszék B.4/2013/13. sz.; Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.293/2013/19. sz (forrás: www.birosag.hu). Az AB határozat megszületése előtt nem volt egységes a joggyakorlat a kérdésben, hogy ilyenkor mi lesz a megszerzett terhelti vallomás sorsa. A Debreceni Törvényszék 22.B.721/2011/41. számú döntésben (forrás: www.birosag.hu) pl. az így megszerzett vallomást nem zárta ki a bíróság, indoklása a következő volt: „önmagában az a tény, hogy védő kirendelésére csak a gyanúsítottkénti kihallgatása után került sor, olyan relatív eljárási szabálysértés, amely a vallomás bizonyítékként (sic!) történő értékelését nem teszi kérdésessé, hiszen megállapítható volt, hogy a vádlott nem került kedvezőtlenebb helyzetbe, és érdeksérelem nem érte”.

³² 8/2013. (III.1.) AB hat., ABH 2013, 391, 401 [46]

Mindezeket figyelembe véve, az Alkotmánybíróság érdemi eljárása során megválaszolendő alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek elsősorban azt tekintette, hogy összhangban áll-e az Alaptörvénnyel, ha a nyomozást folytató hatóság nem teremti meg annak a lehetőségét, hogy a büntetőeljárásban a kirendelt védő, a Be.-ben foglalt jogait ténylegesen gyakorolhassa.³³ Álláspontja szerint, abban az esetben, ha a gyanúsított kihallgatás helyéről és időpontjáról nem igazolható módon (1. feltétel) és nem olyan időben (2. feltétel) értesítik a kirendelt védőt, hogy annak lehetősége legyen a terhelt kihallgatáson részt venni, és a törvényben foglalt jogait gyakorolni, az nem áll összhangban az Alaptörvénnyel, ekként az így felvett terhelt vallomás a Be. 78. § (4) bekezdés III. fordulata alapján bizonyítási eszközként nem értékelhető. A továbbiakban az 1. és 2. feltételeket vizsgáljuk meg részletesen.

2.3. A védőnek a fogva lévő terhelt első, gyanúsított kihallgatásáról való „igazolható módon” és „kellő időben” való értesítésének értelmezése

Felmerül a kérdés, hogy vajon *mi minősül* az értesítés szempontjából *igazolható módnak*, *mit kell az olyan idő (kellő idő) alatt érteni?* Előjáróban leszögezzük, hogy e kérdések megválaszolása a joggyakorlatra vár, az ügyek egyedisége miatt sem az Alkotmánybíróság, sem a jogalkotó nem adhat rá konzekvens választ. Azonban ajánlások megfogalmazhatók.

2.3.1. Az „igazolható módon” való értesítés kritériumai

A vizsgált AB határozat előtti joggyakorlatot áttekintve elmondható, hogy az *igazolható mód* mindenképpen *írásos formát* igényelne, sőt a magunk részéről hozzátesszük: a kirendelő határozat *faxon* elküldése, akkor minősülhet igazolt módnak, ha arról még a terhelt kihallgatása előtt visszajelzést küld a kirendelt védő.

A védő *telefonon* történő értesítése *ultima ratio* jelleggel elfogadható, azonban annak bizonyítása már nehezebb lehet. Egy ügyben pl. felmerült a kérdés, hogyha a fogva lévő terhelt kihallgatása előtt a nyomozó hatóság tagja telefonon értesíti a védőt a kirendelés tényéről, de csak a kihallgatás után faxolják át a kirendelő határozatot: ha nem vesz részt a terhelt kihallgatásán a védő - vajon a terhelt vallomása kizárható-e azon az alapon, hogy nem igazolható módon történt meg a védő értesítése a kirendelésről. Vitathatatlanul bonyodalmas lehet ennek a bizonyítása, de a konkrét ügyben eljáró bíróság igazoltnak tekintette az értesítési módot, így nem zárta ki a vallomást a bizonyítékok köréből.³⁴

³³ 8/2013. (III.1.) AB hat., ABH 2013, 391, 395 [21]

³⁴ Debreceni Törvényszék 6.B.343/2009/104. sz. (forrás: www.birosag.hu)

Ellenben kizárta a védő nélküli első, nyomozati szakban megtett terhelti vallomást a bíróság, abban az esetben, amikor a terhelt a telefonjáról saját maga értesítette a kirendelt védőt a kirendelés tényéről.³⁵

2.3.2. A „kellő időben” való értesítés kritériumai

A Kúria egyik 2014-ben felállított *joggyakorlat-elemző csoportja* által készített vizsgálata szerint, az „*olyan időben*” (vagy másképp megfogalmazva: „*kellő időben*”) értesítés akkor valósul meg, ha az a terhelt kihallgatását 24 órával megelőzi.³⁶ Ez nem egy elvont okszerűségi, hanem jogszabályban meghatározott határidő, amelyet a nyomozó hatóság köteles betartani, és az ügyiratokban dokumentálni. (Ez a határidő elegendő ugyanis ahhoz, hogy a védő az ország bármely területéről megérkezessen a kihallgatásra.)³⁷ A joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló jelentése szerint, a nyomozó hatóságok azonban nem, vagy nem megfelelően dokumentálják az értesítés időbeliségét, mert az értesítésen, illetőleg az azt pótlónak szánt feljegyzésben, általában kizárólag az értesítés keltének napját rögzítik.³⁸ Sőt a joggyakorlat-elemző csoport – ugyan az elemzett Alkotmánybíróvági határozat megszületése előtti időből – rámutatott több extrém (pl. éjjeli) értesítés-kiküldési időpontokra, sőt volt olyan, hogy adott ügyben az értesítésben a kihallgatás napja tűnt csak ki, és a kihallgatásra aznap nulla óra 42 perckor került sor, védői részvétel nélkül.³⁹

A kialakult joggyakorlat szerint, ilyen esetben (azaz akkor, ha az első terhelti – gyanúsított – vallomást jogellenesen szerezték meg) a következő gyanúsított kihallgatás alkalmával az „*új vallomás vs. fenntartott vallomás*” kérdésköre merül fel. A joggyakorlat-elemző csoport anyagából is kitűnik, hogyha a terhelt a későbbi kihallgatásán lényegében megismétli a korábbi törvénysértően megszerzett vallomását, akkor az utóbbi vallomása törvényesen beszerzett bizonyítási eszköznek minősül, mivel ez már *új vallomás*, és közömbös annak viszonya a korábbi bizonyítási eszközként nem értékelhető vallomással.⁴⁰ Kérdéses azonban, hogy ha a terhelt a következő kihallgatásán csak fenntartja a korábbi törvénysértően megszerzett vallomását, a fenntartott

³⁵ Debreceni Ítélet tábla Bf.II.385/2011/45. sz. (forrás: www.birosag.hu)

³⁶ Vö.: 23/2003. (VI.24.) BM-IM együttes rendelet (NYOR) 9. § (2) bekezdés; illetve 17/2003. (VII. 1.) PM-IM együttes rendelet (PNYOR) 14. § (2) bekezdés.

³⁷ Kúria – Büntető Kollégium: Joggyakorlat-elemző csoport 2014.EL.II.E.1/10.VÉDŐ 50. szám – Védői jogok a bírósági eljárásban. Összefoglaló jelentés (a továbbiakban: Kúria: Védői jogok a bírósági eljárásban. Összefoglaló jelentés.) 71. p.
(Forrás: http://www.lb.hu/sites/default/files/joggyak/elfogadott_osszegzo_velemenypdf)

³⁸ Kúria: Védői jogok a bírósági eljárásban. Összefoglaló jelentés. 71. p.

³⁹ Kúria: Védői jogok a bírósági eljárásban. Összefoglaló jelentés. 71. p.

⁴⁰ Kúria: Védői jogok a bírósági eljárásban. Összefoglaló jelentés. 71-72. p.

vallomás törvényes bizonyítási eszköznek minősül-e. A joggyakorlat-elemző csoport szerint „miután a terhelt joga eldönteni, hogy a korábbi vallomását fenntartja-e, az önmagában álló «fenntartás» – amennyiben törvényes keretek között kerül sor az újabb vallomás megtételére (sic!) – immár a törvényesen megszerzett bizonyítási eszközök közé «emeli be» a korábbi vallomást.⁴¹ Ekkor nem a vallomás tartalma a törvénysértő, hanem legfeljebb a rögzítés módja.”⁴² A „*fenntartott vallomással*” kapcsolatban azonban két kérdés mindenképpen felmerül. Egyfelől az, hogy a terhelt vajon rendelkezhet-e a korábbi (akár jogszerűen akár törvénysértően megszerzett) vallomása sorsáról? Álláspontunk szerint a kérdés megválaszolása kettébontást igényel. Abban az esetben (1. eset), amikor a *terheltnak a korábbi vallomása jogszerűen került beszerzésre* (megjegyezzük: a nem kellő időben való értesítések esetén nem erről az esetről van szó): a Be. 117. § (2) bekezdésében rögzített ún. Miranda-figyelmeztetések azon eleme alapján, hogy „bármit amit mond vagy rendelkezésre bocsát, bizonyítékként felhasználható” – kizárt az, hogy a terhelt negatív irányban rendelkezzen korábbi vallomása sorsáról.⁴³ Azaz a terheltnek nincs ún. rendelkezési joga a vallomása felett (szemben pl. a vallomása felett a mentességi jogával élő tanú ún. valóságos rendelkezési jogával).⁴⁴ E rendelkezés alapján tehát a terhelt a megtett vallomását nem tudja visszavonni. A kialakult joggyakorlat szerint azonban a korábban jogszerűen felvett vallomását későbbi (nyomozati) kihallgatása alkalmával fenntarthatja.

A másik esetben (2. eset), amikor a *terheltnak a korábbi vallomása törvénysértő módon került beszerzése* (megjegyezzük: a nem kellő időben történő értesítés esetén erről az esetről van szó) a terhelt azon későbbi nyilatkozata, miszerint korábbi vallomását „fenntartja”, nem emeli be a korábbi vallomást a törvényesen megszerzett bizonyítási eszközök közé. Ha ez így lenne, akkor az eredetileg törvénysértően megszerzett vallomást ily módon vissza lehetne csempészni a büntetőeljárásba. Álláspontunk szerint ilyen esetekben a – jogállami büntetőeljárásnak is megfelelő – követendő megoldás az lenne, hogyha a későbbi kihallgatása során „a korábbi (törvénysértően felvett) vallomásomat fenntartom” nyilatkozatot tevőt terhelt nyilatkozatát nem fogadná el a kihall-

⁴¹ Megjegyezzük, ekkor nem újabb vallomástételéről van szó, hanem újabb kihallgatás foganatosításáról.

⁴² Kúria: Védői jogok a bírósági eljárásban. Összefoglaló jelentés. 71-72. p.

⁴³ Be. 117. § (2) bekezdésében egy ún. négyes irányú figyelmeztetési kötelezettség jelenik meg. Az eljáró büntető hatóságnak ugyanis figyelmeztetni kell a terheltet a kihallgatása megkezdésekor, hogy nem köteles vallomást tenni (1); a vallomás tételét, illetve az egyes kérdésekre történő válaszadást a kihallgatás folyamán bármikor megtagadhatja (2); bármikor dönthet úgy, hogy vallomást tesz, akkor is, ha korábban a vallomástételt megtagadta (3); figyelmeztetni kell arra is, hogy amit mond, illetve rendelkezésre bocsát, bizonyítékként felhasználható (4).

⁴⁴ Vö: HERKE CSONGOR – FENYVESI CSABA – TREMMEL FLÓRIÁN: A büntető eljárásjog elmélete, Budapest-Pécs, 2012. 157. p.

gatást végző személy: a megfelelő figyelmeztetések keretében tájékoztatni kellene a terheltet, hogy a Be. szabályai alapján, a törvényes védekezési eszközök keretében, élhet a hallgatás jogával, vagy vallomást tehet.⁴⁵

A másik kérdés (észrevétel) azzal kapcsolatban merül fel, amikor azt rögzíti az *Összefoglaló jelentés*, hogy „[...] ekkor – azaz akkor, amikor a későbbi kihallgatása során a terhelt úgy nyilatkozik, hogy a korábbi törvénysértő módon felvett vallomását most fenntartja – *nem a vallomás tartalma a törvénysértő, hanem legfeljebb a rögzítés módja*”. Felmerül a kérdés, hogy egyáltalán lehet-e a vallomás tartalma törvénysértő? Álláspontunk szerint nem. A terhelt vallomása – figyelemmel az ún. védekezési hazugság biztosította jogára – vagy igaz, vagy nem igaz (amelynek eldöntése végső soron a bíróság feladata), annak tartalma nem klasszifikálható aszerint, hogy az törvénysértő vagy sem. Megjegyezzük a „legfeljebb a rögzítés módja törvénysértő” megfogalmazás nem szerencsés, hiszen a hatályos Be. – hasonlóan egyébként az 1973. évi I. törvény, ún. régi Be. is – a jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzuláját illetően pont az alkalmazott módszerre – és nem az eredményre – van tekintettel.⁴⁶ (Túlmutat a jelen dolgozat tárgyát képező problémakörön, de a teljesség kedvéért kiemeljük, hogy *Bárd Károly* szerint ez a megoldás – azaz a tilalmazott módszerekre utalás – egyértelműen a kontinentális tradíciót tükrözi a magyar büntetőeljárásokban, e módszerrel ugyanis a jogalkotó szűkebbre vonja a bíróság mérlegelési jogkörét, és így alkalmasabbnak tűnik arra, hogy a jogalkalmazás egységességét garantálja.⁴⁷)

A joggyakorlat-elemző csoport szerint „a bíróságok döntően egységes értelmezéssel a (kellő időbeli) értesítés elmaradását hivatalból és indítványra egyaránt figyelembe veszik, mert a Be. 78. § (4) bek. III. fordulatába ütközve vonja maga után a terhelt adott vallomása bizonyítékként értékelhetőségének elesését”.⁴⁸ A joggyakorlat elemző csoport azt is kiemelte, hogy „ha a védő értesítése nem kellően időzített, azonban a védő mégis részt vesz a kihallgatáson,

⁴⁵ A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy „[...] a terheltnek az újabb nyomozati kihallgatásán nyilvánvalóan vallomást kell tennie ahhoz, hogy megállapíthatóvá váljék a korábbi vallomásával egyezőség. A nyomozó hatóságnak (és az ügyészségnek) azonban nincs olyan lehetősége, mint a bíróságnak, miszerint nem kell jegyzőkönyvbe felvenni a vallomásnak [...] azt a részét, amely a bíróság eljárásában korábban készült jegyzőkönyv tartalmával megegyezik, ehelyett a korábbi jegyzőkönyvre kell utalni [...] A «fenntartást» legális alapra helyezhetné, amennyiben a nyomozó hatóság (ügyész) – nemcsak a gyakorlatuk szerint, hanem a büntetőeljárás törvény engedő rendelkezésére – ismertethetné a terhelt korábbi vallomását, s a terhelt erre nyilatkozhatna.” Kúria: Védői jogok a bírósági eljárásban. *Összefoglaló jelentés*. 72. p.

⁴⁶ BÁRD KÁROLY: *Emberi jogok és büntető igazságszolgáltatás Európában. A tisztességes eljárás büntetőügyekben - emberijog-dogmatikai értekezés*, Budapest, 2007. 230. p.

⁴⁷ BÁRD 2007, 230. p.

⁴⁸ Kúria: Védői jogok a bírósági eljárásban. *Összefoglaló jelentés*. 72. p.

a terhelt vallomása nem lehet nem értékelendő. Az értesítési idő alkalmatlansága ugyanis önmagában nem vezethet semmisséghez.⁴⁹

Végezetül: a *kellő idő* kritériumának érvényesülése, álláspontunk szerint a kirendelt védő függő is lehet, akkor valósul meg, ha a védő oda tud érni a kihallgatásra. (A terhelti jogok maradéktalan érvényesülése mellett gyakorlati elvárás lenne, hogy a kihallgatás előtt konzultálni is tudjon a fogva lévő terhelttel.⁵⁰)

2.4. Az Alkotmánybíróság értékelése

Az Alkotmánybíróság értékelése szerint a védő igénybeviteléhez való jog hatékony érvényesítése olyan jelentős *büntetőeljárás garancia*, amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésének védelmi körébe tartozik.⁵¹ Ez fokozatosan érvényesül a fogva lévő terhelek első, gyanúsított kihallgatására való kirendelt védő (igazolható módon és kellő időben történő) értesítése esetén. A védői közreműködés hatékony biztosításának hiánya ugyanis azzal a következménnyel jár, hogy *a terhelti vallomás nem használható fel bizonyítási eszközként.*⁵² Ilyen esetben ugyanis jelentősen csorbul a terhelt (Alaptörvényben és Be.-ben is biztosított) védelemhez való joga, így az a Be. 78. § (4) bekezdés III. fordulata alapján kizárást eredményez. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a nyomozati

⁴⁹ A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy „[...] a terheltnek az újabb nyomozati kihallgatásán nyilvánvalóan vallomást kell tennie ahhoz, hogy megállapíthatóvá váljék a korábbi vallomásával egyezőség. A nyomozó hatóságnak (és az ügyésznek) azonban nincs olyan lehetősége, mint a bíróságnak, miszerint nem kell jegyzőkönyvbe felvenni a vallomásnak [...] azt a részét, amely a bíróság eljárásában korábban készült jegyzőkönyv tartalmával megegyezik, ehelyett a korábbi jegyzőkönyvre kell utalni [...] A «fenntartást» legális alapra helyezhetné, amennyiben a nyomozó hatóság (ügyész) – nemcsak a gyakorlatuk szerint, hanem a büntetőeljárás törvény engedő rendelkezésére – ismertethetné a terhelt korábbi vallomását, s a terhelt erre nyilatkozhatna.” Kúria: Védői jogok a bírósági eljárásban. Összefoglaló jelentés. 72. p.

⁴⁹ BÁRD KÁROLY: Emberi jogok és büntető igazságszolgáltatás Európában. A tisztességes eljárás büntetőügyekben - emberijog-dogmatikai értekezés, Budapest, 2007. 230. p.

⁴⁹ BÁRD 2007, 230. p.

⁴⁹ Kúria: Védői jogok a bírósági eljárásban. Összefoglaló jelentés. 72. p.

⁴⁹ Kúria: Védői jogok a bírósági eljárásban. Összefoglaló jelentés. 72. p.

⁵⁰ Megjegyezzük a fogva tartás alatt a klasszikus fogva tartási módokat (korábbi szabadságvesztés büntetés töltése, kényszerintézkedés hatálya alatt állás) kell érteni. Így alaptalanak minősítette a bíróság annak a védőnek a kifogását, amely szerint mivel védencéről az első nyomozati kihallgatása alatt nem tudták levenni a rendőrök a bilincset (mert a bilincs kulcsát egy másik rendőr hazavitte magával), a terhelt fogva lévő terheltnek minősült. A védő érvelése szerint, mivel nem gondoskodott a nyomozó hatóság védő kirendeléséről, az így felvett terhelti vallomás kirekesztését indítványozta, alaptalanul. Szombathelyi Törvényszék B/259/2010/53. sz. (forrás: www.birosag.hu).

⁵¹ 8/2013 (III. 1.) AB hat., ABH 2013, 391, 400 [43]

⁵² 8/2013. (III. 1.) AB hat., ABH 2013, 391, 400 [43]

szakban, az egyes eljárási cselekményeknél való védői jelenlét még a kötelező védelmes esetkörökben (vö. Be. 46. §) is csak lehetőségként szabályozott az eljárási törvényben. Így a nyomozati szakban önmagában a védő megjelenésének hiánya nem akadályozza a megalapozott gyanú közlését, a terhelt első, majd ezt követően a folytatólagos kihallgatásainak foganatosításait. A védői jelenlét kötelező előírása és a bírósági tárgyaláshoz hasonló szankcionálása [vö: Be. 281. § (3) bek.] ugyanis a bűnügyi nyomozások gyors és időszerű teljesítése ellen hathatna.⁵³

Az Alkotmánybíróság azt is megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panaszban kifogásolt törvényszéki ítélet és az annak alapjául szolgáló városi bírósági döntés alaptörvény-ellenességét eredményezi-e az, hogy az eljárási garancia mellőzésével beszerzett terhelti vallomást, az eljáró bíróság, a bizonyítási eljárásban felhasználta. Arra a megoldásra jutott, hogy *az alkotmányos követelmény megállapítása mellett, a törvényszéki ítélet alaptörvény-ellenessé nyilvánítása és megsemmisítése érdekében benyújtott alkotmányjogi panaszt elutasította.* Ennek kettős indokát adta: egyfelől nem a kifogásolt terhelti vallomás alapozta meg az elítélést, másfelől pedig a vallomás nem befolyásolta érdemben az alkotmányjogi panaszban kifogásolt törvényszéki ítéletet.⁵⁴

3. Összegző gondolatok

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatában a jogállami büntetőeljárás korlátozhatatlan minősége az *eljárás tisztessége*, amelynek egyik eleme az a követelmény, hogy a terhelt *védelemhez való joga* hatékonyan érvényesüljön.⁵⁵

Az Alkotmánybíróság górcső alá vett határozatában, a Győri Törvényszék határozata alaptörvény-ellenessé nyilvánítása és megsemmisítése érdekében benyújtott alkotmányjogi panaszt elutasította, valamint megállapította, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a Be. 48. § (1) bekezdésének alkalmazásakor, a terhelt érdekében kirendelt védőt, a terhelti kihallgatás helyéről és időpontjáról igazolható módon és olyan időben értesítsék (*kettős konjunktív feltétel*), hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen a Be.-ben foglalt jogait gyakorolni, és a terhelti kihallgatáson részt venni. Ilyen értesítés elmaradása esetén a terhelt vallomása – a Be. 78. § (4) bekezdés III. fordulatában biztosított jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzulája alapján – bizonyítékként (sic!) nem értékelhető.⁵⁶

⁵³ 209/B/2003. AB hat., ABH 2008, 1926, 1942; 8/2013. (III. 1.) AB hat., ABH 2013, 391, 397 [30]

⁵⁴ 8/2013. (III. 1.) AB hat., ABH 2013, 391, 404 [56]

⁵⁵ Vö.: 17/2005. (IV.28.) AB határozat; ill. 14/2004 (V.7.) Ab határozat.

⁵⁶ 8/2013. (III. 1.) AB hat., ABH 2013, 391

Az elemzett AB határozat meghozatala óta két év telt el, a gyakorlatban azonban még mindig előfordul a nyomozó hatóságok fenti, kettős konjunkatív feltétel be nem tartásával elkövetett mulasztása. Pozitívként kiemeljük azonban, hogy a határozat óta a joggyakorlat egységesnek látszik abban a kérdésben, hogy az ilyen feltételek (igazolható módon és kellő időben való értesítés) nem teljesülése melletti terhelti vallomást ki kell zárni a bizonyítási eszközök köréből.⁵⁷

⁵⁷ A Budapest Környéki Törvényszék B.129/2012/24. sz., ill. a Fővárosi Ítéletábla 3.Bf.293/2013/19. sz. ügyeiben az eljáró bíróság kifejezetten felhívja a vallomás kizárásánál a jelzett AB határozatot is. (forrás: www.birosag.hu) Így, nem értünk egyet a szakirodalomban megjelenő azon állítással miszerint „[...] a gyakorlatban az AB határozat meghozatalát követően [...] érezhetően semmi nem változott [...] nem elvárás, hogy igazolható módon, olyan időben értesítsék a védőt, hogy valóban lehetősége legyen az eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni [...] elegendő, hogy egyetlen alkalommal egy privátszámos hívásról, vagy egy éjszakai órákban az ügyvédi irodába eljuttatott faxról legyen szó [...]”. Vö.: SZABÓ KRISZTIÁN: A nyelvtani értelmezés jelentősége a büntetőeljárás kodifikáció során, in: ELEK BALÁZS – LISKOLCZI BARNA (szerk.): Úton a bírói meggyőződés felé. A készülő büntetőeljárás törvény kodifikációja, Debrecen, 2015. 120. p.